Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009, ECLI:CZ:NS:2010:29.CDO.1326.2009.1

Číslo: 13/2011

Právní věta:

Usnesení valné hromady akciové společnosti, jímž byl schválen zisk k rozdělení s tím, že podíl na něm bude vyplacen toliko členům orgánů společnosti a nikoliv i jejím akcionářům, je neplatné pro rozpor s ustanovením § 178 odst. 1 obch. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.02.2010

Spisová značka: 29 Cdo 1326/2009

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akciová společnost, Valná hromada

Předpisy: § 155 odst. 1 obch. zák.
§ 178 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 18. 11. 2008 změnil V r c h n í s o u d v Olomouci k odvolání navrhovatele usnesení ze dne 21. 4. 2008, jímž K r a j s k ý s o u d v Brně zamítl návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti P., a. s. (dále jen „společnost"), konané dne 12. 6. 2007, tak, že vyslovil neplatnost usnesení valné hromady k bodu 6 programu „Návrh na rozdělení zisku za rok 2006" a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (výroky II. a III.).

Odvolací soud vyšel z toho, že:

> *1) Dne 12. 6. 2007 se konala řádná valná hromada společnosti, jež, mimo jiné, schválila pod bodem 6 programu návrh na rozdělení zisku za rok 2006 ve výši 17 768 565,86 Kč tak, že do rezervního fondu se přidělí 888 500 Kč, do sociálního fondu se přidělí 1 900 000 Kč, členům představenstva a dozorčí rady se vyplatí tantiémy ve výši 1 970 000 Kč a zůstatek zisku ve výši 13 010 065,86 Kč zůstane nerozdělen a použije se na další rozvoj společnosti.*
>
> *2) Členové představenstva Ing. M. K., RNDr. I. K. a Ing. Z. Š. byli v roce 2006 současně jakožto akcionáři společnosti s podílem 51 % na hlasovacích právech osobami společnost ovládajícími.*

3) Dle článků 21 a 28 stanov společnosti přísluší členům představenstva a dozorčí rady za výkon jejich funkce tantiéma stanovená valnou hromadou a odměna stanovená představenstvem.

4) Navrhovatel je akcionářem společnosti a návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podal v zákonné tříměsíční lhůtě (§ 183 odst. 1, § 131 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku).

Odvolací soud – odkazuje na ustanovení § 155 odst. 1, § 178 odst. 1, odst. 3 a odst. 6 obch. zák. – uzavřel, že „není v souladu s právem, když valná hromada společnosti schválí zisk k rozdělení, avšak celý tento zisk stanoví na výplatu tantiém pro členy představenstva a dozorčí rady společnosti bez toho, že by byly stanoveny jakékoli dividendy pro akcionáře společnosti". Schválí-li valná hromada zisk k rozdělení, mají akcionáři právo na podíl na zisku – dividendu. Tento zisk přitom může být rozhodnutím valné hromady stanoven k rozdělení mezi akcionáře nebo může být rozhodnuto, že jeho část připadne na dividendy pro akcionáře společnosti a zbývající část na tantiémy pro členy orgánů společnosti.

V projednávané věci pak navíc přijetím napadeného usnesení „došlo ke zneužití většiny hlasů ve společnosti, když při hlasování na valné hromadě ovládající osoby jednající ve shodě nepochybně využily váhy svých hlasů k přijetí usnesení, které je zvýhodnilo na úkor ostatních akcionářů".

Proti usnesení odvolacího soudu – a to výslovně proti všem jeho výrokům – podala společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítajíc, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tedy uplatňujíc dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., a navrhujíc, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu projednání.

Dovolatelka namítá, že odvolací soud „nesprávně zužuje proces rozdělení zisku ve smyslu ustanovení § 178 odst. 1 obch. zák. jen na tu část rozhodování valné hromady o rozdělení zisku, který má být určen k výplatě mezi akcionáře, respektive mezi členy statutárních orgánů společnosti po předchozím zvýšení rezervního a sociálního fondu dle zákona a stanov společnosti. Z jazykového vyjádření ustanovení § 178 odst. 1 a především pak § 178 odst. 2 obch. zák. však vychází jednoznačný závěr, že rozdělením zisku se rozumí i jeho užití k zvýšení rezervního a sociálního fondu …. čímž lze dovodit, že rozdělení zisku je obecný pojem, pod nímž je nutno rozumět několik dílčích možností k jeho rozdělení". Právo akcionáře na výplatu dividendy vznikne až v okamžiku, je-li konkrétně rozhodnuto valnou hromadou o „rozdělení zisku mezi akcionáře", a nikoliv již za situace, kdy valná hromada přistoupila k rozdělení zisku obecně.

Napadeným usnesením valné hromady nebyl celý zisk schválený k rozdělení stanoven na výplatu tantiém, nýbrž došlo k rozdělení zisku do obou zmíněných fondů, na výplatu tantiém a zbytek byl vložen do nerozděleného zisku.

Za nesprávný považuje dovolatelka rovněž závěr odvolacího soudu o zneužití většiny hlasů ve společnosti ve smyslu ustanovení § 56a obch. zák. Byla-li na tantiémy vyplacena jen relativně malá část zisku, přičemž jeho podstatná část byla převedena do nerozděleného zisku za minulá období, nemůže jít o zneužití většiny.

Konečně odvolací soud nijak nevzal v úvahu znění stanov společnosti, konkrétně článků 21 a 28, kde je nárok členů představenstva a dozorčí rady na tantiému expresis verbis zanesen. Valná hromada je podle uvedených ustanovení povinna – vytvoří-li společnost zisk – vyplatit tantiémy, a to i tehdy, chce-li největší část zisku užít k dalšímu rozvoji společnosti. Ze stanov ani ze zákona naopak nárok

akcionáře na vyplacení dividend neplyne.

Navrhovatel – snášeje podrobné argumenty na podporu rozhodnutí odvolacího soudu – navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Dovolatelka výslovně napadá rozsudek odvolacího soudu i ve výrocích o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Tyto výroky, ač součást rozsudku, mají povahu usnesení, přičemž přípustnost dovolání proti nim nezakládá žádné z ustanovení občanského soudního řádu (srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 4/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Nejvyšší soud proto dovolání v tomto rozsahu podle ustanovení § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o. s. ř. bez dalšího odmítl.

V rozsahu, v němž směřuje proti výroku usnesení odvolacího soudu ve věci samé, je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.; není však důvodné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 155 odst. 1, věty první, obch. zák. je akcie cenným papírem, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti.

Podle ustanovení § 178 obch. zák. má akcionář právo na podíl na zisku společnosti (dividendu), který valná hromada podle hospodářského výsledku schválila k rozdělení. Nevyplývá-li z ustanovení stanov týkajících se prioritních akcií něco jiného, určuje se tento podíl poměrem jmenovité hodnoty jeho akcií k jmenovité hodnotě akcií všech akcionářů. Společnost nesmí vyplácet zálohy na podíly na zisku (odstavec první).

Podíl členů představenstva a členů dozorčí rady na zisku (tantiému) může stanovit valná hromada ze zisku schváleného k rozdělení (odstavec třetí).

Částka určená k vyplacení jako podíl na zisku společnosti nesmí být vyšší, než je hospodářský výsledek účetního období vykázaný v účetní závěrce snížený o povinný příděl do rezervního fondu podle § 217 odst. 2 a o neuhrazené ztráty minulých let a zvýšený o nerozdělený zisk minulých let a fondy vytvořené ze zisku, které společnost může použít dle svého volného uvážení (odstavec šestý).

V této podobě platila citovaná ustanovení ke dni konání napadené valné hromady (12. 6. 2007) a dosud nedoznala změn.

Právo podílet se na zisku společnosti je beze sporu jedním ze základních práv akcionáře. Vytvoření zisku společností však není jediným předpokladem pro vznik nároku akcionáře na vyplacení podílu na něm. Obchodní zákoník předpokládá, že představenstvo akciové společnosti zpracuje návrh na rozdělení zisku (§ 192 odst. 1 obch. zák.), jenž se společně s vyjádřením dozorčí rady (§ 198 obch. zák.) předkládá valné hromadě k rozhodnutí o rozdělení zisku (§ 187 odst. 1 písm. f/ obch. zák.).

Schválí-li valná hromada (v souladu s ustanovením § 178 obch. zák.) zisk k rozdělení, vzniká akcionáři v souladu s ustanovením § 178 odst. 1 obch. zák. právo na vyplacení podílu na tomto zisku (dividendu).

Při akceptaci názoru dovolatelky, podle něhož pod pojmem „rozdělení zisku“ je nutno rozumět jakékoliv naložení s vytvořeným ziskem (včetně rozhodnutí o povinném přídělu do rezervního fondu podle ustanovení § 217 odst. 2 obch. zák.), by akcionáři vzniklo právo na podíl na zisku, kdykoliv by

jej společnost vytvořila (a valná hromada rozhodovala o naložení s ním). Tak tomu ovšem není.

Přídělem do rezervního fondu se zisk nerozděluje ve smyslu ustanovení § 178 odst. 1 obch. zák., ale naopak část zisku přidělená do rezervního fondu zůstává společnosti jako součást jejího vlastního kapitálu.

Valná hromada zásadně může z důležitých důvodů a při respektování zákazu formulovaného v ustanovení § 56a obch. zák. rozhodnout tak, že zisk nebude mezi akcionáře (ani jiné osoby – § 178 odst. 3 a odst. 4 obch. zák.) rozdělen a bude, po povinném přídělu do rezervního fondu podle § 217 obch. zák. (a případně dalších, v souladu se zákonem a stanovami vytvořených fondů) ponechán společnosti a použit pro její podnikání. Za určitých podmínek – ač rozhoduje o naložení se ziskem – dokonce valná hromada schválit rozdělení zisku nesmí (srov. zejm. § 178 odst. 2 obch. zák.).

Taková rozhodnutí valné hromady tudíž nejsou schválením rozdělení zisku ve smyslu ustanovení § 178 odst. 1 a odst. 3 obch. zák. a v jejich důsledku akcionářům (a ani jiným osobám) nárok na vyplacení podílu na zisku nevniká.

Schválí-li ovšem valná hromada, že část zisku vytvořeného společností bude rozdělena, musí být předně rozdělena mezi akcionáře. Uvedený závěr plyne zcela zřejmě z ustanovení § 178 odst. 1 obch. zák. a odpovídá taktéž postavení akcionáře. Je to totiž právě akcionář, a nikoliv členové orgánů společnosti, kdo se prostřednictvím investice do akcií podílí na podnikání společnosti a mezi jehož základní práva podíl na jejím zisku patří.

Z uvedeného pak plyne, že valná hromada nemůže stanovit podíl členů představenstva a dozorčí rady na zisku (tantiému), aniž by schválila zisk k rozdělení a podíl akcionářů na takto určeném zisku (dividendu).

Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že usnesení valné hromady akciové společnosti, jímž byl schválen zisk k rozdělení s tím, že podíl na něm bude vyplacen toliko členům orgánů společnosti a nikoliv i jejím akcionářům, je neplatné pro rozpor s ustanovením § 178 odst. 1 obch. zák.

Na uvedeném závěru nemohou ničeho změnit ani stanovy společnosti, jejichž zněním dovolatelka argumentuje. Ani stanovy společnosti totiž nemohou založit členům orgánů společnosti právo na vyplacení podílu na zisku za podmínek odporujících ustanovení § 178 obch. zák.

O takový případ ostatně ani v projednávané věci nejde. Podle článků 21 a 28 stanov společnosti vznikne členům orgánů společnosti právo na tantiémy tehdy, kdy společnost vytvoří zisk a o jeho rozdělení valná hromada rozhodne v souladu s ustanovením § 178 obch. zák. tak, že jeho část bude rozdělena i mezi členy představenstva a dozorčí rady (§ 178 odst. 3 obch. zák.).

Jelikož uvedený závěr obstojí jako samostatný důvod pro vyhovění návrhu, považuje Nejvyšší soud za nadbytečné přezkoumávat i dovoláním taktéž zpochybněný závěr, podle něhož je napadené usnesení valné hromady neplatné i pro porušení zákazu formulovaného v ustanovení § 56a obch. zák.

Jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), pak Nejvyšší soud neshledal. Proto dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.